



KU 43/13

Warszawa, dnia 28 stycznia 2013 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW

GN 6/0602/2/DRY/2013/474

**Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Przewodniczący!

Odpowiadając na pismo z dnia 10 stycznia 2013 r., znak; BPS/KU-034/278/11/12, przy którym przekazano projekt ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (druk senacki nr 278) - uprzejmie informuję, że do przedłożonego projektu ustawy zgłaszam następujące uwagi.

Należy zauważyć, że zaproponowana zmiana ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, zgodnie z wyjaśnieniami zawartymi w uzasadnieniu do projekt ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (druk senacki nr 278), ma na celu realizację wskazań zawartych w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 lipca 2012 r. (sygn. akt P 8/12). Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 49¹ zdanie drugie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych – zarówno w brzmieniu obowiązującym do dnia 29 grudnia 2009 r., jak i w brzmieniu obowiązującym po tej dacie – jest niezgodny z Konstytucją RP, z uwagi na to, że obciąża pozwaną spółdzielnię mieszkaniową kosztami procesu niezależnie od wyniku postępowania sądowego. W związku z powyższym z dniem 3 sierpnia 2012 r. zagadnienie kosztów w sprawach, o których mowa w art. 49¹ zdanie pierwsze ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, stało się przedmiotem regulacji przepisów ogólnych z Kodeksu postępowania cywilnego oraz ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Obecnie powód, podobnie jak pozwana spółdzielnia mieszkaniowa, muszą liczyć się z możliwością obciążenia kosztami procesu w razie jego przegrania, w tym kosztami zastępstwa procesowego. Sąd może wprawdzie w niektórych przypadkach odstąpić od orzekania o kosztach w myśl zasady odpowiedzialności za wynik procesu, jednak to, czy podstawa do zasądzenia całości kosztów bądź ich części od strony wygrywającej wystąpi w danej sprawie, zależy od konkretnego układu procesowego oraz zachowania stron w toku postępowania procesowego. W ocenie projektodawców, trudno uznać, że obowiązujący stan prawny sprzyja zachowaniu równowagi pomiędzy osobami uprawnionymi do lokali a spółdzielniami mieszkaniowymi, które są zazwyczaj podmiotami o silniejszej pozycji ekonomicznej. Biorąc powyższe pod uwagę, jak również fakt, że ustawodawca wspierał jak dotąd przekształcenia właścicielskie w spółdzielczości mieszkaniowej, projektodawcy zaproponowali modyfikację zasad ogólnych i wprowadzenie regulacji podobnej do tej, jaka znajduje zastosowanie w sprawach ze stosunków pracy, w których stroną inicjującą postępowanie jest pracownik (art. 97 ustawy o kosztach

sądowych w sprawach cywilnych). W przedłożonym projekcie ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (druk senacki nr 278), zawarto rozwiązanie, w którym osoba występująca z powództwem z art. 49¹ zdanie pierwsze ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych nie musi ponosić w trakcie procesu wydatków sądowych (wydatki te będzie w jej zastępstwie wykładał tymczasowo Skarb Państwa). Ostatecznie zaś w rozstrzygnięciu końcowym sąd zadecyduje o tym, kto powinien pokryć należne koszty sądowe. Należy podkreślić, że po wejściu w życie projektowanej zmiany, powodowie będą, co do zasady, zwolnieni z części kosztów sądowych, a w razie przegranego procesu, nie będą obowiązani do zwrotu kosztów stronie pozwanej. Natomiast spółdzielnie mieszkaniowe zyskają możliwość ubiegania się o zwrot poniesionych kosztów od Skarbu Państwa.

Zdaniem Ministra Finansów, w przedmiotowej sprawie należy rozważyć zasadność wprowadzenia regulacji analogicznej do tej, jaka znajduje zastosowanie w sprawach ze stosunków pracy, w których stroną inicjującą postępowanie jest pracownik (art. 97 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), w odniesieniu do osób, o których mowa w art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych i spółdzielni mieszkaniowych. Poważne wątpliwości budzi bowiem wzorowanie się na rozwiązaniach dotyczących stosunków z zakresu prawa pracy w odniesieniu do przekształceń własnościowych w spółdzielczości mieszkaniowej. Stosunki pomiędzy osobami uprawnionymi do żądania ustanowienia prawa odrębnej własności lokalu a spółdzielniami mieszkaniowymi mają charakter cywilnoprawny i dotyczą sfery majątkowej (uzyskanie prawa odrębnej własności lokalu czyli prawa „mocniejszego” niż spółdzielcze własnościowe i spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu). Minister Finansów nie podziela również poglądu wyrażonego przez projektodawców w uzasadnieniu do projektu ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (druk senacki nr 278), że zaproponowany mechanizm, zbliżony do tego zastosowanego w art. 97 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wychodzi naprzeciw sugestiom Trybunału Konstytucyjnego, który wyraźnie dopuścił odmienne uregulowanie kosztów procesu na gruncie art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Wprawdzie Trybunał Konstytucyjny w swoim wyroku z dnia 27 lipca 2012 r. wyjaśnił, że: „Gdyby ustawodawca uznał za konieczne ograniczenie odpowiedzialności strony powodowej za wynik postępowania, optymalnym rozwiązaniem w sytuacji, gdy przegrała ona postępowanie, wydaje się wprowadzenie zasady refundacji kosztów poniesionych przez stronę przeciwną przez Skarb Państwa, uzupełniony zasadą, że w wypadku oczywistej bezzasadności powództwa koszty w drodze wyjątku pokrywa powód, a więc mechanizm zbliżony do powołanego wyżej art. 97 u.k.s.c.” - jednak nie należy powyższego stwierdzenia odbierać jako bezwzględnego nakazu wprowadzenia w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych szczególnych regulacji obciążających budżet Państwa.

Obecnie orzekanie dot. kosztów w sprawach, o których mowa w art. 49¹ zdanie pierwsze ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, odbywa się na podstawie przepisów ogólnych z Kodeksu postępowania cywilnego oraz ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Ponoszenie kosztów postępowanie cywilnego jest regulowane przez dwie podstawowe zasady: zasadę odpłatności wymiaru sprawiedliwości oraz zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Pierwsza z nich jest wyrażona w art. 520§1 k.p.c. („Każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie”) oraz art. 2 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych („Do uiszczenia kosztów sądowych obowiązana jest strona, która wnosi do sądu pismo podlegające opłacie (...”). Druga zaś wynika z art. 98§1 k.p.c. („Strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty

procesu)”) i jest doprecyzowana w kolejnych przepisach k.p.c. Wskazane zasady nie mają charakteru absolutnego, sąd może w niektórych przypadkach odstąpić od orzekania o kosztach w myśl zasady odpowiedzialności za wynik procesu (art. 101-103 k.p.c.). Należy zatem zauważyć, że obowiązujące przepisy, będące podstawą do orzekania o kosztach postępowania sądowego, są wystarczające i nie ma uzasadnienia dla wprowadzenia szczególnych regulacji, zaproponowanych w projekcie ustawy *o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (druk senacki nr 278)*. Ponadto mając na względzie trudną obecną, jak i prognozowaną sytuację budżetową Państwa, nie można zaakceptować rozwiązania, w którym w wypadku gdy powód nie zostanie zobowiązany do zwrotu kosztów procesu, należności z tego tytułu obciążą rachunek Skarbu Państwa. Tym bardziej, że projektodawcy w uzasadnieniu do projektu ustawy *o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (druk senacki nr 278)* nie przeanalizowali ani zakresu, ani skutków finansowych zaproponowanych w projekcie rozwiązań, jak również nie wskazali możliwości i źródła ich poniesienia.


Z upoważnienia Ministra Finansów
PODSEKRETARZ STANU

Wojciech Kowalczyk